

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahušguovddáš
Säämi máttááttáskuávdáš
Sää'm škooultemkõõskõs

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen pedagoginen toiminta

Käsitelty johtokunnassa 20.11.2025

SISÄLLYS

1 PEDAGOGINEN TOIMINTA SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUKSESSA	1
1.1 TIETO- JA OPPIMISKÄSITYS SAAMELAISKULTTUURISSESSA KONTEKSTISSA	1
1.2 KOULUTUKSEN ENNAKOINTI JA KEHITTÄMINEN	2
1.3 VERKOSTOYHTEISTYÖ	2
1.4 KANSAINVÄLISYYS	3
2 KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN	3
2.1 KOULUTUSTARJONTA, HAKEUTUMINEN JA OPISKELIJAVALINTA	4
2.2 OPISKELIJAKSI HAKEVAN KIELITAIDON OSOITTAMINEN	5
2.3 JATKO-OPINTOMAHDOLLISUUDET	5
2.4 OSAAMISEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMISUUNNITELMAT (OAT)	5
2.5 HENKILÖKOHTAINEN OSAAMISEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA (HOKS)	6
2.6 TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄ KOULUTUS	7
2.7 OPISKELIJAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET	7
2.8 OPISKELIJAHALLINTOJÄRJESTELMÄ	8
2.9 ARKALUONTEISTEN JA SALASSA PIDETTÄVIEN TIETOJEN KÄSITTELY	8
2.10 KURINPITOKEINOJEN KÄYTTÖ JA MENETTELYTAVAT	10
2.11 SORA-RATKAISUJA SOVELTUMATTOMUUTEEN	10
2.11.1 Opiskelu-oikeuden peruuttaminen	11
2.11.2 Opiskelu-oikeuden palauttaminen ja muutoksenhaku	12
2.11.3 Rikostaustaote	12
3 OPISKELUA TUKEVAT TOIMINNOT	13
3.1 OPISKELUHUOLTO	13
3.2 OPINTOJEN OHJAUS	14
3.3 ERITYINEN TUKI	14
3.4 RUOKAILU	15
3.5 ASUNTOLATOIMINTA	15
3.6 OPPILAITOKSEN JA KODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ	16
4 ARVIOINTI	16
4.1 OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN	17
4.2 OPISKELIJAN ITSEARVIOINTI	17
4.3 PALAUTE OSAAMISEN KEHITTYMISESTÄ	17

4.4 OSAAMISEN OSOITTAMINEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI	18
4.5 ARVIOINNIN MUKAUTTAMINEN JA AMMATTITAITOVAATIMUKSISTA TAI OSAAMISVAATIMUKSISTA POIKKEAMINEN	18
4.6 MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN JA MUIDEN ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPISKELIJOIDEN ARVIOINTI	19
4.7 ARVIOINTIEN DOKUMENTOINTI OPISKELIJAHALLINTOJÄRJESTELMÄÄN	19
4.8 ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN	19
4.9 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN	20
4.10 ARVIOINNIN TARKISTAMINEN JA OIKAISU	20
4.11 TODISTUS TUTKINNON SUORITTAMISESTA, TUTKINNON OSAN SUORITTAMISESTA TAI OPISKELIJAN OSAAMISESTA	20
5 SAAMEN KIELI JA KULTTUURI KOULUTUKSESSA	21
5.1 SAAMEN KIELEN JA KULTTUURIN KOULUTUS AMMATILLISISSA PERUSTUTKINNOISSA	22
5.1.1 Johdanto saamelaiskulttuuriin -opinnot.....	22
5.1.2 Saamen kielten valinnaiset opinnot	23
5.1.3 Saame toisena kielenä.....	23
5.1.4 Saame äidinkielenä	23
5.1.5 Saamen kieli ja kulttuuri -tutkinnon osa.....	24
5.2 LUKUVUOSIKOULUTUKSET	24
5.3 SAAMEN KIELEN JA KULTTUURIN LYHYTKOULUTUKSET.....	24

1 Pedagoginen toiminta Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa

Pedagogisella toiminnalla tarkoitetaan kaikkea sitä toimintaa, jolla edistetään opiskelijan oppimistavoitteiden saavuttamista. Saamelaiskulttuuri, arktinen osaaminen ja luontoarvot ovat oppilaitoksen tärkeimmät pedagogiset lähtökohdat. Ne näkyvät koulutusten tavoitteissa, opetusmenetelmissä, oppimisympäristöissä ja opetusmateriaaleissa.

Pedagogisten ratkaisujen perustana on jokaisen opiskelijan kohtaaminen tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena yksilönä. Tavoitteena on, että opiskelijat sisäistäisivät ihmisten välisen sekä ihmisen ja luonnon välisen vuorovaikutuksen merkityksen ja osallistuisivat saamelaiskulttuurin ja muun kansallisen kulttuurin edistämiseen. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen rooli jatkuvan oppimisen ekosysteemissä on olla aktiivinen alueellinen toimija sekä yhteistyön edistäjä.

1.1 Tieto- ja oppimiskäsitys saamelaiskulttuurisessa kontekstissa

Saamelaiseen, kuten myös muiden alkuperäiskansojen perinteeseen on aina kuulunut perinteisen tiedon siirtäminen sukupolvelta toiselle suullisesti: kertomuksissa, muisteluksissa, loruissa ja sananlaskuissa. Suullista perinteistä tietoa käytetään eri koulutusaloilla, ja on tärkeää kiinnittää huomiota sen näkyväksi tekemisessä ja sanoittamisessa myös opetustyössä.

SAKK:ssa toiminnan lähtökohtana on saamelaisen perinteisen tiedon ja käsitteellisen tiedon yhdistäminen saamelaiskulttuurisessa kontekstissa. Perinteinen tieto perustuu vanhoihin perinteisiin, tietoihin ja taitoihin ja on kulttuurisidonnaista, jaettua kokemusta, uskomuksia sekä tapoja. Perinteisen tiedon käyttämisessä ei riitä, että sitä säilytetään, vaan sen tulee olla käytössä. Perinteisarvoja ovat yhteistyö, holistinen näkemys luonnosta, syklinen aikakäsitys, vanhempien ihmisten, iän ja kokemuksen arvostaminen, kärsivällisyys ja tässä hetkessä eläminen. Olennainen kysymys koskee tiedon omistusta eli tekijänoikeutta: kuka saa käyttää, siirtää ja välittää perinteistä tietoa ja kenen tietoa se on.

1.2 Koulutuksen ennakointi ja kehittäminen

Koulutuksen ennakoinnin lähtökohtana ovat saamelaisalueen elinkeinolliset ja kulttuuriset tarpeet. Ennakoinnissa tehdään yhteistyötä pääosin Lapin maakunnan toimijoiden kanssa ja ennakointitietoa kootaan monialaisten verkostoyhteistyöryhmien sekä palautteiden avulla. Opiskelijoilta ja työelämältä pyydetään säännöllisesti palautetta, jota hyödynnetään aktiivisesti ennakointityössä ja koulutuksen kehittämisessä. Koulutuksen suunnittelun ja ennakoinnin vastuu on rehtorilla yhdessä johtotiimin ja johtoryhmän kanssa. Koulutusalaakohtaiset koulutusvastaavat toimivat oman alansa vastuupettajina ja -kehittäjinä. Koulutuksen kehittämisessä keskeisinä toimijoina ovat lisäksi tiimit ja työryhmät.

Saamen kielen ja kulttuurin koulutuksen sekä elinkeinoelämän tarpeiden mukaisen koulutuksen suunnittelusta ja ennakoinnista vastaavat apulaisrehtori sekä saametiimin vetäjä yhdessä koulutussuunnittelijoiden kanssa.

1.3 Verkostoyhteistyö

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa edistetään ja kehitetään monialaista oppilaitos- ja työelämäyhteistyötä. Opinto-ohjaaja tekee tiivistä yhteistyötä alueen perusopetuksen ja lukioden kanssa ja esittelee SAKK:n koulutustarjontaa sekä oppilaille että huoltajille. Lukioyhteistyön tavoitteena on mahdollistaa kolmoistutkinnon suorittaminen (ammatillinen perustutkinto, ylioppilastutkinto ja lukion oppimäärän opinnot).

Keskeisimmät työelämäverkostot ovat kehittyneet aloilla tehtävän työelämäyhteistyön, yritys- ja oppilaitosvierailujen sekä opetustyössä toimivien työelämäasiantuntijoiden myötä. Työelämäyhteistyötä vahvistaa saamelaiskulttuuriverkostoissa toimiminen.

Muiden koulutusten järjestäjien ja oppilaitosten kanssa tehdään yhteistyötä alueellisesti ja valtakunnallisesti kehittämisverkostoissa sekä kansainvälisesti pohjoisten alkuperäiskansojen kanssa, pääpainon ollessa saamelaisalueella. Lapin ammattikorkeakoulun kanssa toteutetaan niin sanottuja väyläopintoja, jotka mahdollistavat opiskelijalle korkeakouluopintojen suorittamista jo toisen asteen opintojen yhteydessä. SAKK on solminut myös koulutuskumppanuussopimuksia eri toimijoiden kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään muun muassa toimimalla yhteisissä kehitys- ja koulutushankkeissa sekä muissa alkuperäiskansoihin liittyvissä hankkeissa.

Yhteistyön tavoitteena on lisätä ja kehittää saamen kieliiin ja kulttuuriin liittyvää koulutusta ja tutkimusta sekä saamelaisuuteen liittyvää hyvinvointikoulutusta ja terveystieteellistä, taideteollista, oikeustieteellistä ja yhteiskuntatieteellistä koulutusta ja tutkimusta. Yhteistyöllä kehitetään myös saamelaisalueiden globaali-muutokseen liittyvää tutkimusta ja koulutusta. Kukin sopijapuoli sitoutuu osaltaan edistämään koulutus- ja tutkimustoiminnan alueellista vaikuttavuutta, synergiaa ja resursointia.

1.4 Kansainvälisyys

Oppilaitoksen kansainvälinen toiminta suunnitellaan ja toteutetaan pohjoisten alkuperäiskansojen lähtökohdista. Oppilaitoksessa tuetaan ja kannustetaan opiskelijoita kansainväliseen toimintaan osallistumalla esimerkiksi opiskelijavaihtoon tai suorittamalla työelämässä oppimisen jaksoja ulkomailla. Opinnot ja työelämäjaksot ulkomailla vahvistavat opiskelijan kielitaitoa ja ammatti-identiteettiä sekä lisäävät kulttuurientuntemusta. Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy valinnaisena opintona 15 osaamispisteen laajuinen Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen –tutkinnon osa, jossa opiskelijalla on mahdollisuus työskennellä kansainvälisessä työympäristössä tai projektissa ulkomailla tai kotimaassa. Myös opettajilla on mahdollisuus osallistua kansainväliseen opettaja- ja asiantuntijavaihtoon.

Saamelaisalueen koulutuskeskus on Arktisen yliopiston (UArctic) jäsenoppilaitos. UArctic on sirkumpolaarinen korkeakouluverkosto ja yksi maailman suurimmista koulutus- ja tutkimusverkostoista. Jäsenyyden myötä opiskelija- ja asiantuntijavaihtoja voidaan toteuttaa laajasti koko sirkumpolaarisella alueella.

2 Koulutuksen järjestäminen

Laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta (L 252/2010) sisältää kaksi keskeistä koulutustehtävää, jotka ovat ammatillinen koulutus sekä saamen kielten ja kulttuurin opetus. SAKK voi järjestää järjestämisluvan mukaisia perustutkintoja, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä näihin aloihin liittyvää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. Lisäksi voidaan järjestää työikäisille tarkoitettuja tutkintoon johtavia sekä tutkintoa lyhyempiä koulutuksia työvoimakoulutuksina tai tutkintoa lyhyempiä koulutuksia jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (Jotpa) rahoituksella. SAKK:ssa voi opiskella lukuvuosisäilytyskoulutuksissa saamen kieltä ja kulttuuria sekä media-alaa. Lisäksi saamen kieliiin ja kulttuuriin liittyviä lyhytkoulutuksia järjestetään eri puolilla saamelaisaluetta ja laajemminkin. Oppilaitos voi järjestää tilauskoulutuksia asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Tilauskoulutusten rahoituksesta vastaa tilaaja.

Ammatillisessa koulutuksessa noudatetaan lakia (L 531/2017) ja asetusta (A673/2017) ammatillisesta koulutuksesta. Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutuksissa noudatetaan soveltuvin osin lakia ammatillisesta koulutuksesta.

Voimassa olevat koulutuksen järjestämisluvan mukaiset tutkinnot löytyvät oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

2.1 Koulutustarjonta, hakeutuminen ja opiskelijavalinta

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen johtokunta hyväksyy ammatillisten tutkintojen sekä saamen kielen ja kulttuurin (lukuvuosikoulutukset ja lyhytkoulutukset) koulutustarjonnan. Muun ammatillisen koulutuksen järjestämisestä päättää rehtori. Työvoimakoulutusta järjestetään yhteistyössä työllisyysalueen kanssa alueen elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti. Työvoimakoulutusta voidaan järjestää oppilaitoksen järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa, tutkinnon osissa tai muussa koulutuksessa. Oppilaitoksen työvoimakoulutuksen organisoinnista on tehty prosessikuvaus ja työvoimakoulutuksia koordinoimaan on nimetty työryhmä. Työllisyysalue tekee työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnat.

Peruskoulun päättävät ja peruskoulun jälkeistä tutkintoa vaille olevat hakeutuvat ammatillisiin perustutkintokoulutuksiin valtakunnallisessa yhteishaussa Opintopolku-palvelun kautta. Saamelainen oppivelvollinen voi perusopetuksen suorittamisen jälkeen hakeutua suorittamaan oppivelvollisuutta myös saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutukseen. Tämä haku tapahtuu oppilaitoksen sähköisellä hakulomakkeella yhteishaun aikataulun mukaisesti.

Muut kuin edellä mainitut hakijat hakeutuvat perustutkintoihin, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin, tutkinnon osa -koulutuksiin, lukuvuosikoulutuksiin sekä saamen kielen ja kulttuurin koulutuksiin oppilaitoksen sähköisellä hakulomakkeella oppilaitoksen koulutuskalenterissa ilmoitettujen hakuajojen mukaisesti. Kaikki oppilaitoksen haussa olevat koulutukset löytyvät [www-sivuilla](http://www.sivuilla) olevasta koulutuskalenterista.

Jatkuva haku mahdollistaa joustavan tavan hakeutua ammatillisiin tutkintokoulutuksiin ympäri vuoden. Hakemukset käsitellään viivytyksettä. Jatkuvassa haussa oppilaitos päättää koulutuksen aloittamisajankohdasta. Jos hakijalle ei voida tarjota hakemuksen mukaista koulutusta, hänelle pyritään löytämään yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien tai muiden koulutuspalveluiden tarjoajien kanssa vaihtoehtoinen opintopolku.

Koulutukseen hakijalle ilmoitetaan opiskelijaksi valitsemisesta tai valitsematta jättämisestä kirjallisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa hakijan niin pyytäessä hakijalle hallintopäätös opiskelijavalinnasta. Hakijan tulee pyytää päätöstä 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut ilmoituksen opiskelijavalinnasta. Hallintopäätöksen toimittaminen ei koske yhteishakua.

2.2 Opiskelijaksi hakevan kielitaidon osoittaminen

Mikäli opiskelijaksi hakevan äidinkieli on muu kuin koulutuksen opetuskieli, hänet kutsutaan kielikokeeseen. Hakija ei voi tulla valituksi koulutukseen, jos hänellä ei ole riittävää koulutuksen opetuskielen mukaista suullista ja kirjallista taitoa.

Kielikoe on Opetushallituksen laatima kirjallinen ja suullinen testi, joka sisältää haastattelun sekä kirjoittamisen ja luetun ymmärtämisen. Kielikoe järjestetään kerran vuodessa, yleensä toukokuussa. Hakija saa lisätietoa kielikokeesta ja sen toteuttamisesta sekä tiedon kielikokeen tuloksesta sähköpostitse.

Kielikoetta ei vaadita, mikäli hakija on saanut suomalaisesta peruskoulusta päättötodistuksen, mutta oppilaitos voi tarvittaessa arvioida hakijan kielelliset edellytykset suorittaa koulutus.

2.3 Jatko-opintomahdollisuudet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatilliset tutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin siten, kuin lainsäädännössä säädetään (L558/2009 37 § ja 932/2014 25 §). Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutusten jatko-opintomahdollisuudet on kirjattu koulutuskohtaisiin opetussuunnitelmiin.

2.4 Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat (OAT)

Koulutusvastaavat laativat alakohtaiset OATit. Apulaisrehtori ohjaa OATien laatimista ja niiden ajantasaisuutta ja kehittämistarpeita käsitellään myös alakohtaisissa kehityskeskusteluissa. Johtokunta hyväksyy tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen oppilaitoksen yhteiset sekä tutkintokohtaiset osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat.

Suunnitelman yhteiseen osaan kirjataan koulutuksen järjestäjän perustiedot sekä linjaukset ja menettelytavat aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, osaamisen osoittamisen suunnittelusta, osaamisen arvioinnin toteutuksesta ja arvioinnista päättämisestä, arvioinnin uusimisesta, arvosanan korottamisesta, arvioinnin tarkistamisesta, arvioinnin oikaisusta, todistusten sisällöstä ja antamisesta sekä salassapidosta ja tietosuojasta. Yhteisessä osassa on kuvattu myös osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman toimeenpanon seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Tutkintokohtaisessa osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmassa kuvataan ammattitaitovaatimukset tutkinnon osittain, ammattitaidon osoittamistavat, osaamisen arviointi, saamelaiskulttuurin toteutuminen, etenemisen ehdot sekä yhteisten tutkinnon osien integrointisuunnitelma.

SAKK:n yhteiset ja tutkintokohtaiset OATit ovat luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

2.5 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS)

Ammatillisissa tutkintokoulutuksissa jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma eli HOKS. HOKS on opiskelijan työväline opintojen suunnittelua ja opintojen edistymisen seuraamista sekä ura- ja jatkosuunnitelmia varten. HOKSissa tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, miten ja mitä uutta osaamista hän hankkii, miten osaaminen osoitetaan sekä millaista ohjausta, tukea tai mahdollisia erityisen tuen toimia opiskelija tarvitsee edistyäkseen opinnoissaan. HOKS toimii myös ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautteen aktivoijana opintojen alussa sekä opintojen päättyessä. Mikäli HOKSiin kirjattu opiskeluaika ylittyy, tulee opiskelijan anoa rehtorilta lisää aikaa opintojen loppuun saattamiseksi.

HOKSin laatiminen ja hyväksyminen tapahtuu ofelaš-ohjaajan ja opiskelijan yhteistyönä. HOKS-keskusteluun voi tarvittaessa osallistua myös muita opiskelijan opintojen suunnitteluun ja opintojen etenemiseen vaikuttavia toimijoita. HOKS laaditaan ja päivitetään Wilman käyttöliittymässä. HOKS rakennetaan opiskelijahallintojärjestelmään asetuksen mukaisesti ja HOKS-dokumentaatio tulee säilyttää kymmenen vuotta tutkinnon suorittamisesta. HOKSiin tehtävät muutokset ja täydennykset on myös pystyttävä todentamaan jälkikäteen. Muutoksista ja täydennyksistä on pystyttävä kiistatta todentamaan, kuka hyväksyi, mitä hyväksyi ja milloin. HOKS on oppilaitoksen ydinprosessi, josta on tehty prosessikuvaus.

2.6 Työpaikalla järjestettävä koulutus

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää osaamisen hankkimista kutsutaan työelämässä oppimiseksi. Se on tavoitteellista ja ohjattua ja suunnitellaan opettajan, opiskelijan ja työelämän yhteistyönä. Työelämässä oppimisesta sovitaan oppisopimuksella tai koulutussopimuksella. Osaamisen hankkiminen koulutus- ja oppisopimuksella ovat oppilaitoksen ydinprosesseja, josta on tehty prosessikuvaukset. Lisäksi oppisopimuksesta on koottu oppilaitoksen sisäiset toimintaohjeet. Työelämässä oppimisen sekä näyttöjen suunnittelu ja toteutus on kuvattu tarkemmin OATin yhteisessä osassa sekä työelämässä oppimisen oppaissa opiskelijalle ja työelämälle. Asiakirjat ovat luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla) ja Ruoktussa.

Työpaikkaohjaajille järjestetään säännöllisesti koulutuksia, ja koulutustarjonta on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

2.7 Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelijalla on opintoihin liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita on käsitelty ja tarkemmin avattu oppilaitoksen eri toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa. Keskeisimmiksi opiskelijan opintoihin liittyviksi oikeuksiksi ja velvollisuuksiksi voidaan lukea seuraavat asiat:

- opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön
- opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta ammattitaitovaatimusten saavuttamiseksi
- opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta
- opiskelijalla on oikeus saada erityistä tukea
- opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisen kehittymisestään, palautteen tulee olla kannustavaa ja ohjaavaa sekä sen tulee kehittää edellytyksiä itsearviointiin
- opiskelijalla on oikeus arvioinnin tarkistukseen ja oikaisuun sekä korottamiseen
- opiskelijalla on oikeus saada oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukaisia opiskeluhuoltopalveluja
- opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ruokailuun opiskelupäivinä (koskee päätoimisia perustutkinto-opiskelijoita sekä lukuvuosikoulutuksen opiskelijoita. Ei koske työvoimaopiskelijoita, oppisopimusopiskelijoita eikä ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkinto-opiskelijoita.)
- opiskelijalla on mahdollisuus hakea maksutonta asuntolapaikkaa (koskee päätoimisia perustutkinto-opiskelijoita sekä lukuvuosikoulutuksen opiskelijoita. Ei koske työvoimaopiskelijoita, oppisopimusopiskelijoita eikä ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkinto-opiskelijoita.)

- opiskelijan tulee osallistua HOKSin mukaiseen opetukseen ja näyttöihin
- opiskelijan tulee osallistua HOPSin (lukuvuosikoulutukset) mukaiseen opetukseen
- opiskelijan tulee käyttäytyä asiallisesti ja noudattaa järjestyssääntöjä
- opiskelijan opiskeluoikeus voidaan väliaikaisesti keskeyttää (asevelvollisuus, siviilipalvelus, sairausloma, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa tai muu perusteltu syy)
- opiskelijan opiskeluoikeus voidaan peruuttaa ja myös palauttaa ns. SORA-tutkinnoissa
- opiskelija voidaan velvoittaa toimittamaan huumausainetestin tulos oppilaitokselle
- opiskelija voidaan katsoa eronneeksi, jos hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua HOKSin mukaiseen opetukseen ja näyttöihin. Oppilaitos tekee asiasta kirjallisen päätöksen.
- opiskelija katsotaan eronneeksi, kun hän itse kirjallisesti ilmoittaa eroamisestaan

2.8 Opiskelijahallintojärjestelmä

SAKK:ssa on käytössä opiskelijahallintojärjestelmä Primus sekä siihen liittyvä lukujärjestysohjelma Kurre ja selainpohjainen käyttöliittymä Wilma. Primus-Kurrea käytetään lukuvuoden suunnittelussa, lukujärjestysten laadinnassa sekä opettajien työkertymien valmistelussa. Primukseen tallennetaan opiskelijatiedot. Opettajat laativat ja ylläpitävät Wilmassa opiskelijan HOKSia (ammattilliset koulutus) ja HOPSia (lukuvuosikoulutukset), kirjaavat arvioinnit, dokumentoivat tuntipäiväkirjan ja poissaolot sekä viestivät opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Opinto-ohjaaja vie tunnustetut opinnot opiskelijan opintopuuhun. Opiskelijat voivat seurata Wilmassa opintosuorituksiaan ja työjärjestystä, tulostaa opintorekisteriotteen, viestiä opettajien kanssa ja lukea HOKS-merkintöjä. Wilman käyttäjätunnukset toimitetaan myös alaikäisten opiskelijoiden huoltajille.

2.9 Arkaluonteisten ja salassa pidettävien tietojen käsittely

Oppilaitoksessa olevat asiakirjat ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole lailla erikseen rajoitettu. Arkaluonteisten asioiden käsittelystä määrätään ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä (L 531/2017, 107 §). Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistele- vat tai tekevät päätöksen opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta, kurinpidosta tai antavat lausuntoja mainituista asioista. Opiskelijan rikosrekisteriotetta (82 §) koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistele- vat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

SAKK:ssa arkaluonteisia tietoja käsittelevät rehtori, apulaisrehtori, toimielinten jäsenet, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, ofelaš-ohjaaja ja opintotoimiston toimistosihteerit. Oppilaitos säilyttää arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot poistetaan ja tuhoetaan rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta tai kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Salassapidolla ja vaitiolovelvollisuudella tarkoitetaan seuraavia asioita:

- asiakirjan pitämistä salassa
- kieltoa ilmaista asia suullisesti
- kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi
- kieltoa käyttää tallentamatonta tietoa; esimerkiksi viranomaiselta puhelimitse saatua tietoa henkilön terveydentilasta
- kieltoa, ettei opettaja voi kertoa tapauksista ilman asianomaisen henkilön tai alaikäisen henkilön huoltajan lupaa, jos tietojen sisältö on salassa pidettävä, ja jos on tunnistettavissa, ketä asiat koskevat, kuten esimerkiksi kollegan tai opiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot ja koesuoritukset

Ehdoton salassapito koskee seuraavia asioita:

- yksityiselämää, joihin luetaan esimerkiksi henkilökohtaiset olot, tiedot elintavoista, poliittinen vakuumus, yksityiselämän piirissä esitetyt mielipiteet, osallistuminen yhdistystoimintaan, vapaa-ajan harrastukset ja perhe-elämä
- opiskelijahuoltoa koskevia asiakirjoja
- opetuksesta vapauttamista koskevia tietoja
- arviointiasiakirjoja, koesuorituksia ja arviointimerkintöjä (vrt. julkiset tenttitulokset ja arvosanat, kun tieto ilmoitetaan opiskelijanumerolla, ei nimellä), sanallisia arviointeja, psykologisia testejä ja soveltuvuuskokeita, erityisen tuen antamista, sanallista arviointia sisältäviä lukukausi-, päättö- ja erotodistuksia
- terveydentilaa ja sosiaalihuoltoa koskevia asioita
- yhteystietoja
- varallisuutta

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan tiedon haltijalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja seuraavasti:

- rehtorille oppilaitoksen turvallisuuden turvaamiseksi

- opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille, jotta opiskelijan ohjaaminen hänelle soveltuvaan koulutukseen, opintoihin tai tukipalveluihin ei tarpeettomasti viivästy
- työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaan turvallisuuden varmistamiseksi
- opiskelijaterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten
- poliisille ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle henkilölle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

2.10 Kurinpitokeinojen käyttö ja menettelytavat

Oppilaitoksessa ja opiskelija-asuntolassa noudatetaan johtokunnan hyväksymiä järjestyssääntöjä. Jos opiskelija ei toimi hyväksytyjen sääntöjen mukaisesti, joudutaan käyttämään kurinpitokeinoja. Kurinpidon käyttö ja menettelytavat sisältyvät opettajien ja muun henkilöstön perehdyttämisaineistoon. Asuntolahenkilöstö ja ofelaš-ohjaajat perehdyttävät opiskelijat ja huoltajat kurinpitoon liittyviin menettelytapoihin osana opintojen ja asuntolatoiminnan perehdytystä. Opintojen alkaessa rehtori tiedottaa opiskelijoita turvallisen opiskeluympäristön merkityksestä, järjestyssäännöistä ja kurinpitomenettelyistä. Oppilaitoksen suunnitelmassa kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista on kuvattu kurinpitoon liittyvät lainkohdat ja kurinpitokeinojen periaatteet. Asiakirja on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

2.11 SORA-ratkaisuja soveltumattomuuteen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaan opiskelijaksi hakevan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Tämä säädös koskee kaikkia tutkintoja. Myös huumausainetestaukseen liittyvät säännökset koskevat kaikkia tutkintoja. Opiskelijan voi velvoittaa huumausainetestaukseen, mikäli ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetty huumausainetestaukseen velvoittamista koskevat edellytykset toteutuvat. Oppisopimuskoulutuksen osalta huumausainetestauksessa toimitaan samoin kuin työsopimussuhteessa yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004) säädetään.

SORA-lainsäädäntö on säädetty työelämän ja opiskeluympäristön turvallisuuden parantamiseksi ja se koskee opiskeluun hakeutumista sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista. Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa järjestetään sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutusta, jota SORA-säädökset koskevat. SORA-säädöksiä sovellettavista tutkinnoista on säädetty Valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (673/2017) 20 §.

SORA-tutkinnoissa koulutuksen järjestäjällä on oikeus pyytää hakijalta tämän terveydentilaan liittyviä tietoja. SORA-tutkinnoissa opiskelijaksi ei voida ottaa hakijaa, joka ei ole kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos SORA-tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Kun opiskelija hakee SORA-tutkintoon, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla myös aiempi opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

2.11.1 Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta tai potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, oppilaitos voi peruuttaa opiskeluoikeuden laissa määrättyjen perusteiden mukaisesti. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Oppilaitos vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Jos opiskelija kieltäytyy terveydentilan tai toimintakyvyn toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä pidätetään oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutukseen hakevalta kysytään hakulomakkeessa, täyttääkö hän oman arvionsa mukaan opinnoissa edellytettävät terveydentilavaatimukset. Jos hakijan ilmoituksen perusteella ilmenee aihetta, koulutuksen järjestäjä voi pyytää hakijalta tarkempia terveydentilatietoja arvioidakseen, pystyykö hakija suoriutumaan opinnoista. Lisäksi hakulomakkeessa kysytään, onko hänellä aiempaa opiskeluoikeuden peruuttamispäätöstä. Jos hakijan ilmoituksen perusteella ilmenee aihetta, koulutuksen järjestäjä voi pyytää tarkempia tietoja peruuttamispäätöksestä ja arvioida siltä pohjalta, onko aiempi peruuttamispäätös sellainen, että valinta pitäisi siltä pohjalta peruuttaa.

Oppilaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada lääkärin lausunto, josta ilmenee opiskelijalle tehty tarkastus tai tutkimus ja sen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä. Lisäksi oppilaitoksella on oikeus saada välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta tai yliopistolta. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää SAKK:n monijäseninen toimielin. Oppilaitoksella on velvollisuus antaa Valviralle tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä päätöksestä perusteluineen.

Terveystilan tai toimintakyvyn muuttumisesta johtuvat haasteet koulutuksen aikana pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetus- ja ohjausjärjestelyillä.

2.11.2 Opiskeluoikeuden palauttaminen ja muutoksenhaku

Opiskelija, jolta on peruutettu opiskeluoikeus, voi hakea opiskeluoikeuden palauttamista peruuttamispäätöksen tehneeltä toimielimeltä. Opiskeluoikeus palautetaan, jos hakija osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskelijan tulee liittää hakemukseensa terveystilaansa koskevat lausunnot. Oppilaitoksen velvollisuus on antaa Valviralle välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimii opiskelijoiden oikeusturvalautakunta, josta opiskelija voi halutessaan hakea opiskeluoikeuden palauttamista 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Nämä asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

2.11.3 Rikostaustaote

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelija on velvollinen hankkimaan rikostaustaotteen oikeusrekisterikeskukselta ennen kuin aloittaa toimimisen alaikäisten parissa. Opiskelua varten tilattaessa ote on maksuton.

Ofelaš-ohjaaja ohjeistaa opiskelijat hankkimaan otteen riittävän ajoissa ennen työelämässä oppimisen alkamista. Opiskelija toimittaa rikostaustaotteen sosiaali- ja terveysalan koulutusvastaavalle, joka ottaa tiedon

vastaan ja huolehtii opinto-ohjaajan kanssa asian dokumentoinnista opiskelijahallintojärjestelmään. Otteesta ei oteta kopiota, mutta mikäli rikostaustaote sisältää tiedon rikoksesta, jonka perusteella opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, rikostaustaote toimitetaan apulaisrehtorille, jonka tehtävänä on valmistella opinto-oikeuden peruuttamispäätökset SAKK:n toimielimelle. Apulaisrehtori säilyttää otteen siihen saakka, kunnes opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös on lainvoimainen tai se on siirtynyt muutoksen haun johdosta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan käsittelyyn. Rikostaustaote säilytetään lukitussa kaapissa. Kun päätös on lainvoimainen, rikostaustaote palautetaan opiskelijalle.

Jos opiskelija ei toimita rikostaustaotetta kohtuullisessa ajassa, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän esittää rikostaustaotteen. Opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää SAKK:n toimielin. Opetushallitus on julkaissut oppaan SORA-säädösten toimeenpanosta ammatillisessa koulutuksessa. Opas on luettavissa ePerusteet -palvelun verkkosivustolta.

3 Opiskelua tukevat toiminnot

Opiskelua tukevilla toiminnoilla tuetaan opiskelijoiden hyvää opiskelu-, työ- ja toimintakykyä. Toimien tavoitteena on opiskelijoiden opiskelukyvyn vahvistaminen, arjenhallinnan, opiskelu- ja työkykyosaamisen kehittyminen sekä edellytysten luominen työhyvinvoinnille ja kestäväälle ammattitaidolle. Opiskelua tukevien toiminnot ovat siten ongelmia ennaltaehkäiseviä palveluita.

3.1 Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä, ehkäistään syrjäytymistä ja edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Opiskeluhoollon avulla tuetaan oppimista sekä tunnisteetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia.

Opiskeluhoollon tavoitteena on varmentaa oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä opintojen keskeyttämisiä. Lapin hyvinvointialueen järjestämiin opiskeluhohtopalveluihin sisältyy opiskelijaterveydenhuolto ja hammashoito sekä koulukuraattori- ja psykologipalvelut. Oppilaitoksessa on tehty opiskeluhohtosuunnitelma, jossa on kuvattu opiskeluhoollon

viitekehys, opiskeluhuollon toimintatavat sekä eri toimijoiden roolit. Asiakirja on luettavissa oppilaitoksen www-sivuilla.

3.2 Opintojen ohjaus

Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta opintojen eri vaiheissa. Opinto-ohjauksen keskeisenä tehtävänä on tukea opiskelijan oppimisprosessia ja turvata hänen mahdollisuutensa suorittaa opintonsa suunnitelmien mukaisesti.

Opinto-ohjaus on koko henkilöstön tehtävä, mutta päävastuu sen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjaaja toimii ohjauksen yhdyshenkilönä sekä oppilaitoksen sisällä että moniammatillisissa sidosryhmä- ja yhteistyöverkostoissa. Jokaisella vähintään lukukauden kestäväällä opiskelijaryhmällä on ofelaš-ohjaaja, joka toimii opiskelijan lähimpänä ohjausta ja neuvontaa antavana henkilönä. Ofelaš-ohjaajalla on keskeinen rooli aloittavan ryhmän perehdyttäjänä, opintoihin sitouttajana sekä opiskelijan opintojen suunnittelijana. Alakohtainen koulutusvastaava voi myös osallistua opiskelijoiden yksilöllisten opintopolkujen suunnitteluun, vaikka koulutusvastaavan ydintehtävä painottuu opetuksen lisäksi oman alan suunnittelu- ja kehittämistehtäviin.

Säännöllisesti järjestettävässä Jeessipajassa opiskelijalla on mahdollisuus saada tukea ja ohjausta esimerkiksi tehtävien tekemiseen. Yleisten Jeessipaja-aikojen lisäksi opiskelija voi sopia myös yksilöllisestä ohjauksesta Jeessipajavetäjien kanssa. Opiskelijalla on tarvittaessa mahdollisuus saada myös tukiopetusta. Ofelas-ohjaaja sopii tukiopetuksen järjestämisestä apulaisrehtorin kanssa.

Oppilaitoksen opinto-ohjauksen suunnitelmassa on kuvattu opintojen ohjauksen keskeiset menetelmät opintojen eri vaiheissa sekä ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Asiakirja on luettavissa oppilaitoksen www-sivuilla.

3.3 Erityinen tuki

Koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamiseksi jokaisella henkilöllä, erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta, tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena. Opiskelijalla on oikeus erityiseen

tukeen, jos hän tarvitsee säännöllistä tukea opinnoissaan oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi. Opintojen erityisellä tuella pyritään siihen, että opiskelija pystyisi saavuttamaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen.

Oppilaitoksessa on tehty suunnitelma erityisen tuen tunnistamisesta, HOKS-kirjauksista, erityisen tuen muodoista sekä osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Asiakirja on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](#).

3.4 Ruokailu

Oppilaitos tarjoaa maksuttoman aamiaisen, lounaan ja välipalan päätoimisille perustutkintokoulutukseen ja yli lukukauden kestävään saamen kielen ja kulttuurin opetukseen osallistuville opiskelijoille. Poikkeuksena ovat oppisopimusopiskelijat sekä työvoimakoulutusopiskelijat, joiden opintososiaalisia etuuksia on rajoitettu. Maksuttomat ateriat tarjotaan lukuvuoden työpäivinä, pois lukien maanantai, jolloin ei tarjota aamiaista. Muut oppilaitoksen opiskelijat maksavat ruokailusta oppilaitoksen määrittämän opiskelijahinnan.

3.5 Asuntolatoiminta

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen asuntola sijaitsee Inarissa. Asuntolapaikat on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on erityisen pitkä koulumatka tai huonot kulkuyhteydet kotiin. Asuntolapaikat myönnetään ensisijaisesti oppivelvollisuuslain piiriin kuuluville pitkämatkalaisille opiskelijoille. Asuntolan toiminnasta vastaa tila-palveluvastaava yhdessä muun asuntolahenkilöstön kanssa.

Opiskelijat asuvat asuntolassa mahdollisimman itsenäisesti ja hoitavat arkipäivän asioitaan omatoimisesti sekä suunnittelevat itselleen mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Näin toimimalla opiskelijoille mahdollistetaan turvalliset puitteet opetella itsenäisen elämän taitoja aikuisen tuella. Asuntolalla on järjestyssäännöt, joiden tarkoitus on lisätä viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Järjestyssääntöjen avulla selkeytetään toiminnan pelisääntöjä ja varmennetaan yhdenvertainen toiminta kaikille asukkaille. Asuntoloilla on myös oma pelastussuunnitelma.

Oppilaitoksen asuntolatoimintaa on esitelty laajemmin oppilaitoksen [www-sivuilla](#), mistä löytyvät myös asuntolapaikkahakemus ja asuntolan järjestyssäännöt. Asuntolatoimintaa on kuvattu myös oppilaitoksen

kriisisuunnitelmassa, opiskeluhuoltosuunnitelmassa ja opinto-ohjauksen suunnitelmassa. Asiakirjat ovat luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

3.6 Oppilaitoksen ja kodin välinen yhteistyö

Kodin ja oppilaitoksen välisellä yhteistyöllä tuetaan alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Yhteistyön myötä vahvistetaan osaltaan opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta sekä edistetään opintojen sujumista. Lisäksi huolehditaan siitä, että opiskelija saa tarvittaessa tukea terveyteensä, turvallisuuteensa ja hyvinvointiinsa liittyvissä asioissa. Oppilaitoksen aloitteellisuus on tärkeää, kun luodaan ja ylläpidetään myönteistä vuorovaikutusta. Yhteistyössä on huomioitava myös erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä heidän elämänhallintansa ja opiskelunsa tukeminen. Säännöllinen vuoropuhelu oppilaitoksen ja kodin kesken helpottaa asioiden hoitamista ongelmatilanteissa. Tavoitteena on, että yhteistyö kodin ja oppilaitoksen välillä olisi mahdollisimman avointa ja tasa-arvoista.

Oppilaitoksen ja kodin välisen yhteistyön periaatteet on kuvattu oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa. Asiakirja on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

4 Arviointi

Arviointi antaa tietoa opiskelijan osaamisesta ja osaamisen tasosta. Arvioinnilla varmistetaan, että opiskelijan osaaminen vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyä osaamista. Arviointi tehdään tutkinnon tai koulutuksen osittain ja perustutkinnon yhteisissä tutkinnon osissa osa-alueittain. Ammatillisessa koulutuksessa osaamisen arviointi tehdään osaamis- ja kriteeriperusteisesti. Arviointi tuottaa tietoa opiskelijan osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

Arvioinnin periaatteet ja toimintatavat on kuvattu ammatillisten tutkintojen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien yhteisessä osassa, joka on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

4.1 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan aiemmin hankittu osaaminen, joka vastaa suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Opiskelijan hankkiman osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella vältetään tarpeetonta päällekkäistä koulutusta ja osaamisen arviointia. Osaamisen tunnustaminen nopeuttaa myös opintojen suorittamista. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen tehdään mahdollisimman pian opintojen alettua, mutta tunnustamista voidaan tehdä myös opintojen aikana.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tarkemmat linjaukset ja menettelytavat on kirjattu ammatillisten tutkintojen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien yhteiseen osaan, joka on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

4.2 Opiskelijan itsearviointi

Oman osaamisen arviointi on tärkeä taito työelämässä. Itsearvioinnissa opiskelija pohtii omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan peilaten niitä suoritettavan tutkinnon osan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskelijan itsearviointi ei vaikuta osaamisen arviointiin ja siitä annettavaan arvosanaan. Osaamisen osoittamisen jälkeisessä palautekeskustelussa opiskelijaa kannustetaan itsearviointiin. Keskustelun tarkoituksena on ohjata, kannustaa ja motivoida opiskelijaa sekä tuottaa tietoa opiskelijan osaamisesta eri osapuolille. Palautekeskustelun tavoitteena on kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja, vahvistaa minäkuva ja itsetuntemusta.

4.3 Palaute osaamisen kehittymisestä

Opiskelijan osaamisen kehittymistä seurataan koko koulutuksen ajan ja opiskelijalle annetaan säännöllisesti palautetta osaamisen kehittymisestä. Opiskelijalle annettavalla palautteella ohjataan ja kannustetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä kehittämään edellytyksiä itsearviointiin. Palautteen avulla opiskelija saa tietoa siitä, mitä hänen tulee vielä oppia saavuttaakseen tavoitteensa. Palautetta voi antaa suullisesti tai kirjallisesti sekä muita palautteen antomenetelmiä hyödyntäen.

4.4 Osaamisen osoittaminen ja osaamisen arviointi

Opiskelija suorittaa tutkinnon osan ja yhteisen tutkinnon osa-alueen osoittamalla osaamisensa näytössä tai muilla tavoin. Näytössä opiskelija tekee käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa työpaikalla. Näytöt suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon osittain ja niiden suunnittelusta vastaa koulutuksen järjestäjä. Suunnittelu tehdään yhdessä opiskelijan ja työpaikan kanssa. Mikäli opiskelijan osaamista ei voida arvioida kattavasti näytössä, sovitaan osaamisen yksilöllisestä täydentämisestä opiskelijan kanssa. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamisen osoittamisessa käytetään pääsääntöisesti muuta osaamisen osoittamista. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamista voidaan osoittaa myös ammatillisen tutkinnon osan näytön yhteydessä siten, kuin yhteisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin osalta on suunniteltu.

Osaamisen osoittamisen ja arvioinnin menettelytavat ja linjaukset on kirjattu tarkemmin ammatillisten tutkintojen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien yhteiseen osaan, joka on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivulla).

4.5 Arvioinnin mukauttaminen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamisvaatimuksista poikkeaminen

Erityistä tukea saavan opiskelijan osaamisen arviointia voidaan mukauttaa ammatillisen perustutkinnon perusteiden osalta. Osaamisen arvioinnin mukauttamisella tarkoitetaan järjestelyjä, joissa erityistä tukea saavan opiskelijan ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia muutetaan laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Tässä tulee ottaa huomioon opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa vain siltä osin, mikä on välttämätöntä opiskelijan tavoitteiden ja valmiuksien kannalta.

Poikkeamisella tarkoitetaan järjestelyjä, joissa ammatillisen perustutkinnon suorittajan ei tarvitse osoittaa jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista. Poikkeaminen on mahdollista siinä tapauksessa, että tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat joko olosuhteiden tai opiskelijan aiemman osaamisen kannalta joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia. Poikkeaminen on mahdollista myös silloin, jos se on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä. Mukauttaminen ja poikkeaminen on mahdollista ainoastaan ammatillisissa perustutkinnoissa, ei ammatti- tai erikoisammattitutkinnoissa.

Oppilaitoksessa on laadittu erityisen tuen suunnitelma, jossa on kuvattu erityisen tuen muodot, erityisen tuen toteutumisen arviointi sekä osaamisen arvioinnin mukauttaminen. Asiakirja on luettavissa oppilaitoksen www-sivuilla.

4.6 Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi

Lähtökohtana on, että koulutuksen päättyessä maahanmuuttajalla on oltava sellainen suomen kielen taito, että hän pystyy harjoittamaan ammatiaan Suomessa. Sen vuoksi opiskelijan on suoritettava äidinkieli -osa-alueelta joko äidinkieli, suomi tai äidinkieli, suomi toisena kielenä- osaamistavoitteet vähintään tyydyttävällä (T1) tasolla.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen arvioidaan samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Arviointi tehdään sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida. Ammatillisen osaamisen arviointi suoritetaan tutkinnon perusteiden arviointikriteerien mukaisesti.

4.7 Arviointien dokumentointi opiskelijahallintojärjestelmään

Opettaja tai ofelaš-ohjaaja kirjaa opiskelijan opintosuoritusotteeseen arvioinnin ammatillisten tutkinnon osien osa-alueista. Tutkinnon osan osaamista arvioiva opettaja kirjaa arviointipäätöksen perusteluineen opiskelijan opintosuoritusotteeseen ja tutkinnon osan vastuupettaja tai ofelaš tallentaa arviointiaineiston. YTO-opettaja toimittaa yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvioinnin ofelakšelle. Ofelaš-ohjaaja vie arviointipäätöksen opiskelijan opintosuoritusotteeseen ja YTO-opettaja tallentaa arviointiaineiston.

4.8 Arviointiaineiston säilyttäminen

Arviointipäätös ja siihen liittyvä arviointiaineisto on säilytettävä vähintään kuusi kuukautta siitä, kun opiskelija on saanut tiedon arvioinnista. Jos osaaminen on osoitettu useammassa näyttötilaisuudessa, tulee myös näyttötilaisuuksien dokumentointilomakkeet säilyttää vähintään kuuden kuukauden ajan tutkinnon osan arvosanan antamisesta. Kun tutkintotodistus tai todistus tutkinnon osan tai osien suorittamisesta on annettu, osaamisen arvioinnin tarkistamisaika on kulunut umpeen tai osaamisen arvioinnin oikaisupyyntö on

käsitelty, tulee arviointimateriaalit todistuksia ja opintosuoritusrekisteriä lukuun ottamatta hävittää asianmukaisesti. Jäljennökset tutkintotodistuksista ja opintorekisteriotteesta säilytetään pysyvästi.

Opetukseen ja opiskelijan opintoihin liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä on koottu opettajille ohjeistus, joka on luettavissa oppilaitoksen Intrassa eli Ruoktussa.

4.9 Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen

Opiskelijalla on mahdollisuus arvioinnin uusimiseen, jos osaamisen arviointi on hylätty. Jos opiskelija saa hylätyn arvosanan, ammatillisen tutkinnon osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen opettaja järjestää opiskelijalle uuden mahdollisuuden osaamisen osoittamiseen sen jälkeen, kun opiskelija on täydentänyt osaamistaan esimerkiksi Jeesipajassa tai työelämässä. Opiskelijaa tiedotetaan arvioinnin uusimisen käytänteistä tutkinnon osan perehdyttämisen yhteydessä.

Opiskelijalla on mahdollisuus arvosanan korottamiseen, jos hän on saanut arvioinnista hyväksytyn arvosanan. Arvosanan korottamisen mahdollisuus koskee myös tunnustettuja tutkinnon osia. Jos opiskelija haluaa korottaa arvosanaansa, hänen tulee pyytää sitä kirjallisesti ofelaš-ohjaajaltaan tai opinto-ohjaajalta. Ofelaš tiedottaa opiskelijaa arvosanan korottamisen käytänteistä tutkinnon osan perehdyttämisen yhteydessä.

4.10 Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu

Opiskelijalla on mahdollisuus pyytää arvioinnin tarkistamista, jos hän on tyytymätön saamaansa osaamisen arviointiin. Jos opiskelija ei ole tyytyväinen arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta. Arvioinnin tarkistamisen ja oikaisun menettelytavat ja linjaukset on kirjattu tarkemmin ammatillisten tutkintojen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien yhteiseen osaan, joka on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivulla).

4.11 Todistus tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon osan suorittamisesta tai opiskelijan osaamisesta

Tutkintotodistus annetaan opiskelijalle viivytyksettä, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon perusteiden mukaisesti kaikki tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään, tai jos hänet katsotaan eronneeksi kesken

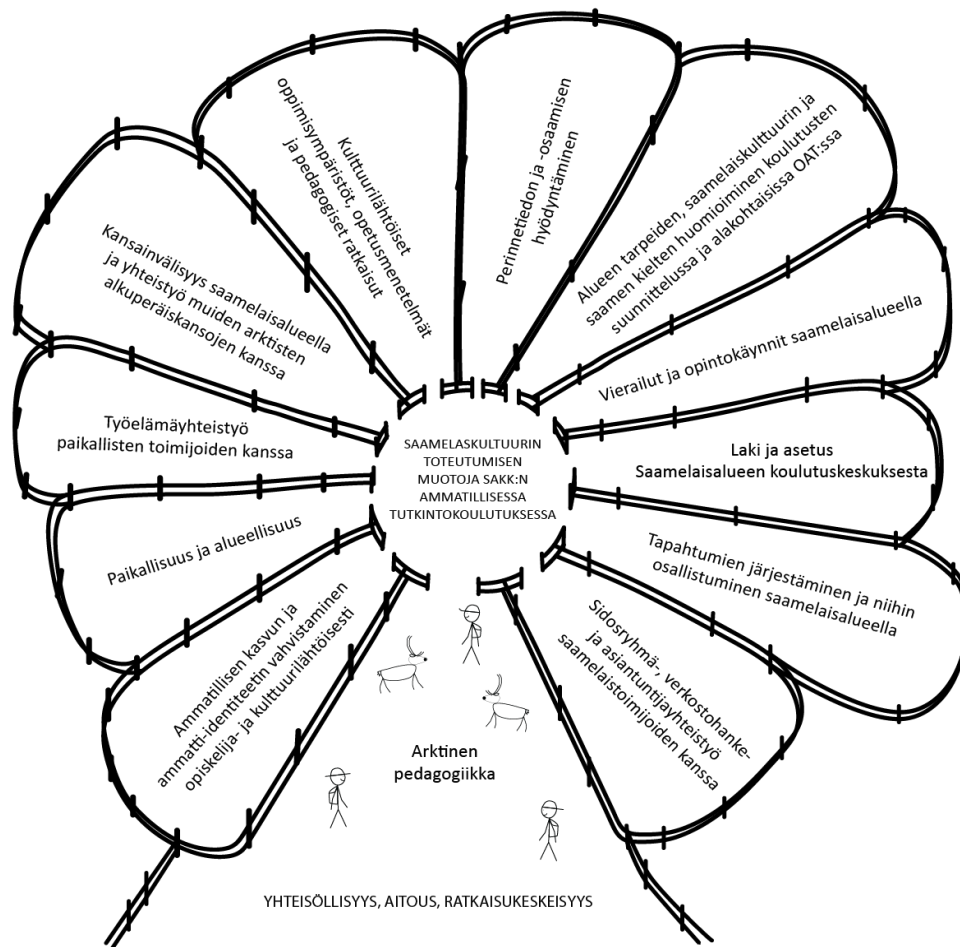
tutkinnon suorittamisen. Todistus tutkintokoulutukseen osallistumisesta annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään. Oppilaitoksen järjestämissä lyhytkoulutuksissa opintoihin osallistumisesta annetaan pyydettyä osallistumistodistus. Pätevyys- ja korttikoulutuksissa opiskelijalle myönnetään tai hän voi lunastaa pätevyyden osoittaman todistuksen tai kortin. Opintotoimisto laatii opinto- ja tutkintotodistukset. Opiskelija saa tutkintotodistuksen koulutuksen opetuskielellä sekä suomenkielisenä.

Tarkemmat menettelytavat todistuksien antamisesta on kirjattu ammatillisten tutkintojen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman yhteiseen osaan, joka on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivulla).

5 Saamen kieli ja kulttuuri koulutuksessa

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain mukaisesti oppilaitos järjestää saamen kielen ja kulttuurin koulutusta osana ammatillista koulutusta. Opetus järjestetään johtokunnan hyväksymien suunnitelmien mukaisesti. Saamen kielen ja kulttuurin koulutusta kehitetään alueen väestön kulttuuriset, kielelliset ja ammatilliset tarpeet huomioiden. Kehitystyössä korostuvat paikallisten oppimisympäristöjen ja materiaalien hyödyntäminen, tiedon jakaminen saamelaisista ja saamelaiskulttuurista sekä perinteisen osaamisen ja innovaatioiden yhdistäminen.

Alla olevassa kuvassa on esitetty saamelaiskulttuurin toteutumisen muotoja SAKK:n ammatillisessa tutkintokoulutuksessa. Poroaitaa mukailevan kuvan juurina on arktinen pedagogiikka, jonka mukaisesti koulutusta järjestetään alueen ihmisiä, sosiaalisia ja paikallisia järjestelmiä sekä luontoa ja kulttuureja kunnioittaen. Aitous, yhteisöllisyys ja ratkaisukeskeisyys korostavat puolestaan oppilaitoksen kykyä ja halua toimia yksilön tarpeet ja tavoitteet huomioiden sekä painottaa yhteisöllisyyden merkitystä ammatillisen kasvun vahvistajana.

Kuva 1. Saamelaiskulttuurin toteutumisen muotoja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ammatillisessa tutkintokoulutuksessa.

5.1 Saamen kielen ja kulttuurin koulutus ammatillisissa perustutkinnoissa

5.1.1 Johdanto saamelaiskulttuuriin -opinnot

Jokaiseen perustutkintokoulutukseen sisältyy saamen kielen ja kulttuurin opintoja. Opintojen sisällöt vaihtelevat painottuen tutkinnon omaan ammattialaan ja sen tavoitteisiin. Opintojen tavoitteena on, että opiskelija tutustuu inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielisiin ja kulttuuriin, saa yleistä tietoa saamelaisista, saamen kielistä ja saamelaisista elinkeinoista. Opiskelija osaa myös kuvailla saamelaisuuden alueellisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia pääelementtejä. Johdanto saamelaiskulttuuriin -opinnot sisältyvät pääsääntöisesti ammatillisten tutkinnon osien opintoihin.

5.1.2 Saamen kielten valinnaiset opinnot

Oppilaitos järjestää vuosittain alkeista alkavat inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielen 5 osaamispisteen laajuiset valinnaiset opinnot, joita on mahdollisuus jatkaa seuraavana lukuvuotena 7 osaamispisteen laajuisiin, syventäviin opintoihin. Saamen kielten valinnaisten opintojen tavoitteena on laajentaa ja vahvistaa kielen osaamista ja kannustaa saamen kielten opintojen jatkamiseen esimerkiksi SAKK:n lyhytkoulutuksissa. Kyseessä oleviin kieliopintoihin voi osallistua tutkinto-opiskelijoiden lisäksi myös oppilaitoksen ulkopuolelta hakeutuvia opiskelijoita.

5.1.3 Saame toisena kielenä

Opiskelija, jonka kielitaito on laajempi kuin oppilaitoksessa tarjottavat inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielen 5 ja 7 osaamispistettä, mutta ei vielä äidinkielenomainen, voi opiskella saamea toisena kielenä 1–6 osaamispistettä. Opintojen tarkempi toteutus sovitaan yhdessä ofelaš-ohjaajan ja saamen kielen opettajan kanssa ja suunnitelma kirjataan opiskelijan HOKSiin. Opintojen arvioinnissa noudatetaan tutkinnon perusteissa olevia arviointiperusteita.

5.1.4 Saame äidinkielenä

Opiskelija, joka on opiskellut perusopetuksessa äidinkielenä sekä suomea että saamea, voi opiskella SAKK:ssa inarin-, koltan- tai pohjoissaamea äidinkielenä vähintään 4 osaamispistettä ja/tai äidinkielenä suomea vähintään 4 osaamispistettä. Tuolloin hän saa todistukseen kaksi äidinkielen arvosanaa. Jos opiskelija valitsee äidinkieleksi saamen, hän voi opiskella halutessaan suomen kieltä, suomi toisena kielenä 4 osaamispistettä, jolloin hän saa todistukseen saame äidinkielen arvosanan ja suomi toisena kielenä arvosanan.

Opintojen tarkempi toteutus sovitaan yhdessä ofelaš-ohjaajan ja saamen kielen opettajan kanssa ja suunnitelma kirjataan opiskelijan HOKSiin. Opintojen arvioinnissa noudatetaan tutkinnon perusteissa olevia arviointiperusteita.

5.1.5 Saamen kieli ja kulttuuri -tutkinnon osa

Saamen kieli ja kulttuuri on 5, 10 tai 15 osaamispisteen laajuinen paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa. Tutkinnon osa koostuu kolmesta osa-alueesta: Saamen kieli, alkeista alkava 5 osp, saamen kieli, jatko 5 osp sekä saamelaiskulttuurisensitiivisyys omalla ammattialalla 5 osp. Tutkinnon osaan on tehty osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma, joka on luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

5.2 Lukuvuosikoulutukset

Saamelaisalueen koulutuskeskus järjestää saamen kielen ja kulttuurin sekä media-alan lukuvuosikoulutuksia. Inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielen ja kulttuurin koulutukset on laadittu siten, että ne sopivat työelämässä saamen kielen ja kulttuurin osaamista tarvitseville sekä jatko-opintoja suunnitteleville. Opintojen hyväksilukumahdollisuuden ansiosta opiskelija voi jatkaa saamen kielen opintoja Oulun yliopiston Giellagas-instituutissa. Media-alan lukuvuosikoulutuksen tavoitteena on kouluttaa osaajia, joiden erityisosaamista on toimia pohjoisessa ja erityisesti saamelaisessa yhteisössä media-alan työtehtävissä. Lukuvuosikoulutusten opetussuunnitelmat (OPS) hyväksyy johtokunta.

Lukuvuosikoulutusten tarkemmat esittelyt, opetussuunnitelmat, osaamisen arviointi, arvioinnin oikaisu sekä todistusten sisältö ovat luettavissa oppilaitoksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

5.3 Saamen kielen ja kulttuurin lyhytkoulutukset

Oppilaitos järjestää saamen kieliin ja kulttuuriin liittyviä lyhytkoulutuksia eri puolella saamelaisaluetta ja osin myös saamelaisalueen ulkopuolella. Saametiimin vetäjä ja rehtori käsittelevät kalenterivuodeksi tehdyn koulutussuunnitelman, minkä jälkeen se siirtyy johtokunnan hyväksyttäväksi. Saamelaisjärjestöillä ja -yhteisöillä sekä edellisen vuoden koulutuspalautteilla on merkittävä rooli lyhytkoulutusten suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Lyhytkoulutuksina järjestetään saamen kielten koulutuksia tai saamen kielellä opetettavia saamelaiskulttuurikoulutuksia, kuten esimerkiksi nutukkaiden ja saamenpuvun ompelua, reen tai veneen tekoa, perinneruokakursseja, louteen ompelua, villahuivin kudontaa tai luu- ja sarvitöitä. Suurin osa lyhytkoulutuksista on

käsityökoulutuksia. Koulutukset järjestetään joko lähi- tai etätoteutuksina ja ne sijoittuvat tavallisesti iltaiikoihin ja viikonloppuihin.

Lyhytkoulutusten opettajina toimivat saamelaisen kulttuurin ja saamen kielen tuntijat ja taitajat. Opetuskielenä on lähtökohtaisesti saame, mutta tarpeen mukaan myös suomi. Lyhytkoulutusten opiskelijoille annetaan osallistumistodistus, jonka allekirjoittaa kyseessä olevan koulutuksen opettaja.

Ajankohtainen lyhytkoulutusten koulutustarjonta on luettavissa oppilaitoksen [www-sivujen koulutuskalenterista](http://www.sivujen.koulutuskalenterista).